

Valsts darba inspekcija

Kr.Valdemāra iela 38, k-1, Rīga, LV-1010, tālr. 67021704, fakss 67021718, e-pasts vdi@vdi.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

Uz 24.08.2017. Nr. 3-08/2017

Darba aizsardzības kompetento institūciju biedrībai
info@dakib.lv
Maskavas iela 361,
Rīga, LV-1063

Informācijai
Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Latvijas Darba devēju konfederācijai
lddk@lddk.lv

Par OiRA rīka izmantošanu

Valsts darba inspekcija (turpmāk - VDI) ir saņēmusi Darba aizsardzības kompetento institūciju biedrības (turpmāk - DAKIB) vēstuli par OiRA rīka izmantošanu.

Atbildot uz Jūsu vēstuli, VDI pauž neizpratni, ka DAKIB vēstulē ir teikts: “Inspekcija... rekomendē darba devējiem rīka izmantošanu... darba vides iekšējās uzraudzības veikšana”. VDI rekomendē OiRA rīku tikai un vienīgi darba vides riska novērtēšanai un veicamo pasākumu noteikšanai. Tas norādīts gan VDI mājaslapā, gan OiRA prezentācijā, gan informācijā, kas tiek ievietota VDI sociālo tīklu kontos, gan tiek teikts semināros. VDI nevar uzņemties atbildību, ja kāda cita organizācija rīka popularizēšanai izmanto citus apgalvojumus. Ja Jūsu rīcībā ir šāda konkrēta informācija, lūdzu nosūtīt precīzu informāciju VDI, kas izvērtēs iespējamo tālāko rīcību.

VDI nevar uzņemties atbildību par informāciju, ko Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra izvietojusi OiRA projekta mājaslapā (<https://client.oiraproject.eu/disclaimer>), tomēr paskaidro, ka katrā valstī ir citi rīka izstrādes principi. Piemēram, ir valstis, kuras ir izlēmušas norādīt nevis visus nozarē raksturīgos riska faktoros, bet gan tikai piecus bīstamākos, lai mudinātu tos novērst vispirms un aizsāktu preventīvās kultūras tradīcijas konkrētajā nozarē. VDI ir izvēlējusies citu principu – mēģinājusi iekļaut rīkā maksimāli daudz konkrētajai nozarei raksturīgu darba vides riska faktoru. Tas nozīmē, ka pašam darba devējam ir jāpielāgo rīks sava uzņēmuma specifikai, izmantojot t.s. profilējošos jautājumus, kas ļauj ar vienu jautājumu izlaist specifiskus riska faktoros / specifisku darbu veikšanu, ja tādi darbi netiek veikti (piemēram, darbs ar bitēm lauksaimniecības uzņēmumā, darbs peldbaseinā izglītības iestādē u.c.). Tāpat ir iespējams papildus pievienot citus riska faktoros, ja darba devējs ir secinājis, ka viņa uzņēmuma darba vietās esošie specifiskie riska faktori nav rīkā atspoguļoti. Līdz ar to ar rīku ir iespējams iegūt pilnīgu novērtējumu. Gadījumā, ja DAKIB uzskata, ka izstrādātie rīki ir jāpapildina ar kādiem konkrētiem darba vides riska faktoriem un / vai veicamajiem pasākumiem, VDI labprāt izmantos DAKIB piedāvāto nozares ekspertu viedokli par rīka pilnveidošanu, rīkā iestrādājot elektroniski iesūtītos komentārus un ieteikumus.

VDI neizprot DAKIB pausto viedokli, ka “attiecīgo rīku nedrīkst izmantot darbiem vai uzņēmumiem, kas klasificējami kā bīstamās nozares”, jo tikai viens no šobrīd izstrādātajiem rīkiem ir paredzēts “bīstamajai nozarei” saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumu Nr.99 “Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” 1.pielikumu – t.i. rīks lauksaimniecībai. Šī rīka pirmais jautājums ir saistīts ar to, vai uzņēmumā ir izveidota normatīvajiem aktiem atbilstoša darba aizsardzības sistēma. Konkrētajā situācijā ir sniegts skaidrojums par darba devēja iespējām darba aizsardzības sistēmas organizācijai, ņemot vērā nodarbināto skaitu uzņēmumā (ekrānšāviņš pievienots šīs vēstules 1.pielikumā). VDI vērs DAKIB uzmanību, ka OiRA rīku var lietot gan pats darba devējs, gan viņa norīkots darbinieks, tāpēc šo rīku var izmantot arī lauksaimniecības uzņēmumi, kuros ir darbinieku skaits līdz 10, ja attiecīgais speciālists ir apmācīts normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Papildus VDI informē, ka ES stratēģiskajā satvarā par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam, ko izstrādājusi Eiropas Komisija, ir norādīts, ka “mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu vajadzības tiks ņemtas vērā īstenošanas pasākumos ES un valstu līmenī, tostarp attiecīgi pielāgojot tādu rīkus kā OiRA rīks.” Starp satvarā minētajām darbībām, kas dalībvalstīm jāīsteno no 2014. gada, ir norādīta nepieciešamība sniegt finansiālu un tehnisku atbalstu saistībā ar OiRA un citu uz IT balstītu rīku īstenošanu dalībvalstīs, koncentrējoties uz prioritārajām nozarēm. Dalībvalstīs šie pasākumi īstenojami ar Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras atbalstu. Tādējādi VDI atgādina, ka ESF projekta laikā ir paredzēts izstrādāt 10 jaunus OIRA modeļus tieši darba vides risku novērtēšanai bīstamajās nozarēs. Konkrētās nozares ir saskaņotas ar sociālajiem partneriem (Latvijas Darba devēju konfederāciju un

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību) un apstiprinātas Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Informācijas padomē.

Tāpat VDI norāda, ka tā savā darbībā balstās uz normatīvo aktu prasībām un nevar izmantot DAKIB minēto argumentu “prātīgāk piesaistīt speciālistus ar augstāko izglītību darba aizsardzībā”. Ja normatīvie akti neparedz, ka uzkopšanas darbu veikšanas uzņēmumā ir jāpiesaista speciālisti ar augstāko izglītību darba aizsardzībā, tad VDI to nevar izvirzīt kā prasību. Turklāt vairāki VDI rīcībā esoši darba vides riska novērtējumi telpu uzkopšanas darbiem un/vai apkopēju amatam, ko sagatavojušas darba aizsardzībā kompetentās institūcijas, neliecina, ka darba aizsardzības speciālisti ar augstāko izglītību veic kādus īpašas darbības ķīmisko vielu radītā riska novērtēšanai, lai VDI rekomendētu sadarboties ar minētajiem speciālistiem ārpus normatīvo aktu prasībām. VDI pieļauj, ka arī DAKIB rīcībā ir informācija, ka darba aizsardzības kompetentās institūcijas, kurās darbojas speciālisti ar augstāko izglītību, mēdz nekvalitatīvi novērtēt darba vide riskus, piemēram, tādās darba vietās, kurās iespējama ķīmisko vielu / maisījumu iedarbība uz nodarbinātajiem pat tādā koncentrācijā, kas var izraisīt nodarbināto nāvi.

Attiecībā uz darba devējam nepieciešamo dokumentu sagatavošanu, vēršam uzmanību, ka OiRA rīks ļauj sagatavot tikai darba vides riska novērtējuma dokumentu un pasākumu plānu. Ņemot vērā DAKIB radušās neskaidrības un, lai nodrošinātu turpmāku informācijas pareizu izpratni visiem OiRA rīka lietotājiem, VDI precizēja informāciju VDI mājaslapā (sadaļā OiRA). Tāpat VDI minēto sadaļu papildināja arī ar aprakstu par darba devēju atbildību. VDI vēlas uzsvērt, ja OiRA rīkā būs ievadīta nepatiesa vai nepilnīga informācija (līdzīgi kā gadījumā, ja darba aizsardzības pakalpojumu sniedzējs nebūs identificējis kādu darba vietā esošo darba vides riska faktoru), tad savu pienākumu normatīvo aktu priekšā darba devējs nebūs izpildījis un VDI vai tiesa var atzīt dokumentus par normatīvajiem aktiem neatbilstošiem. Papildus vēršam uzmanību, ka normatīvie akti ļauj darba devējiem izvēlēties piemērotāko, atbilstošāko un sev ērtāko darba vides riska faktoru novērtēšanas metodi, un novērtēt attiecīgajā darba vidē esošos darba vides riska faktoros. OiRA rīks ir viens no darba devējiem pieejamiem bezmaksas darba vides risku novērtēšanas rīkiem, kas ļauj darba devējam pašam modificēt pašu riska novērtējuma dokumentu, kā arī pielāgot darba aizsardzības pasākumu plānu.

Attiecībā uz rīka turpmāko attīstību un popularizēšanu, vēlamies uzsvērt, ka visi rīki saturiski ir saskaņoti ar sociālajiem partneriem (Latvijas Darba devēju konfederāciju un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību), kuru pārstāvjiem ir augstākā izglītība darba aizsardzības jomā un kuri nav iebilduši pret rīku izstrādi un popularizēšanas pasākumiem. Turklāt par rīkiem ir saņemtas ļoti labas atsauksmes no dažādu nozaru nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējdarbības atbalsta institūcijām, kuras labprāt iesaistās OiRA rīka popularizēšanā. Rīku un tā popularizēšanu aktīvi atbalsta arī citas kompetentās institūcijas darba aizsardzībā un darba aizsardzības speciālisti ar augstāko izglītību, daloties ar ierakstiem par rīku sociālajos tīklos, attiecīgi VDI neplāno pārtraukt rīka popularizēšanu. VDI arī vēlas vērēt Jūsu uzmanību uz faktu, ka Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras izveidotais bezmaksas interaktīvais rīks OiRA 2015. gadā ieguva prestižo

EPSA (*European Public Sector Award*) balvu, kā labākais praktiskais rīks Eiropas uzņēmumu vidū.

VDI izprot DAKIB, jo bažas par OiRA rīka popularitātes pieaugumu no darba aizsardzības pakalpojumu sniedzēju puses Eiropā nav jaunums. Jau uzsākot OiRA projektu Latvijā, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra un citu Eiropas valstu pārstāvji informēja, ka viens no OiRA rīku popularizēšanas riskiem un apgrūtinājumiem ir darba aizsardzības pakalpojumu sniedzēji, kuri ērtu un vienkārši lietojamu bezmaksas rīku darba devēju atbalstam darba aizsardzības jomā uztvers kā draudu savām biznesa interesēm un vieglākās (mazāk bīstamās) tirgus daļas ierobežojumiem. Tāpat tika norādīts, ka situāciju risinās pakalpojumu sniedzēju izpratnes palielināšanās, jo mainīsies tirgus profils – uzņēmumi pie pakalpojumu sniedzējiem vērsīsies ar sarežģītākiem un specifiskākiem jautājumiem / pasūtījumiem, kas ļaus pakalpojumu sniedzējiem uzlabot savu kvalifikāciju, attīstīt biznesu, piedāvājot papildus pakalpojumus, un tādējādi arī palielināt sava biznesa pievienoto vērtību.

Gadījumā, ja DAKIB uzskata, ka izstrādātie OiRA rīki ir jāpapildina, VDI labprāt izmantos DAKIB piedāvāto nozares ekspertu viedokli par rīka pilnveidošanu, rīkā iestrādājot elektroniski iesūtītos ieteikumus. Veicamos labojumus, lūdzu sūtīt elektroniski OiRA projekta koordinatorei Latvijā Linda Matisānei (linda.matisane@vdi.gov.lv).

VDI direktors

Renārs Lūsis

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Matisāne
67021721

1.pielikums. Ekrānšāviņš no OiRA rīka lauksaimniecības uzņēmumiem

Uzņēmumā ir izveidota normatīvajiem aktiem atbilstoša darba aizsardzības sistēma

- Jā
 Nē

Darba devējam ir vairākas iespējas, kā izveidot un uzturēt darba aizsardzības sistēmu savā uzņēmumā. Uzņēmumos, kas nodarbojas ar augkopību, lopkopību, medniecību un veic ar minētajām nozarēm saistītās palīgdarbības, būtiska nozīme ir tam, cik uzņēmumā ir nodarbināti darbinieki.

Ja lauksaimniecības **uzņēmumā ir ne vairāk kā 5 nodarbinātie**, tad darba devējam ir šādas iespējas:

1) darba devējs pats var veikt darba aizsardzības speciālista pienākumus, ja viņš ir ieguvis darba aizsardzības pamatlīmeņa izglītību atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par apmācību darba aizsardzības jautājumos (Ministru kabineta 2010. gada 10. augusta noteikumi Nr. 749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”):

- 160 stundu apjomā līdz 2013. gada 30. jūnijam vai
- pamatkursu 60 stundu apjomā un specializēto zināšanu kursu „Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība” 40 stundu apjomā pēc 2013. gada 1. jūlija;

2) darba devējs var norīkot vai pieņemt darbā darba aizsardzības speciālistu ar pamatlīmeņa zināšanām (160 stundu apjomā līdz 2013. gada 30. jūnijam vai pamatkursu 60 stundu apjomā un specializēto zināšanu kursu 40 stundu apjomā) vai augstāko izglītību darba aizsardzībā;

3) darba devējs var iesaistīt kompetento speciālistu vai kompetentu institūciju darba aizsardzībā (šajā gadījumā darba devējam jānorīko sava uzņēmuma darbinieks, kurš būs atbildīgs par sadarbību ar kompetento institūciju).

Ja lauksaimniecības **uzņēmumā ir no 6 līdz 10 nodarbinātajiem**, tad darba devējam ir šādas iespējas:

1) darba devējs var norīkot vai pieņemt darbā darba aizsardzības speciālistu ar pamatlīmeņa zināšanām (160 stundu apjomā līdz 2013. gada 30. jūnijam vai pamatkursu 60 stundu apjomā un specializēto zināšanu kursu 40 stundu apjomā) vai augstāko izglītību darba aizsardzībā;

2) darba devējs var iesaistīt kompetento speciālistu vai kompetentu institūciju darba aizsardzībā (šajā gadījumā darba devējam jānorīko sava uzņēmuma darbinieks, kurš būs atbildīgs par sadarbību ar kompetento institūciju).

Ja lauksaimniecības **uzņēmumā ir 11 un vairāk darbinieku**, tad darba devējam ir šādas iespējas:

1) darba devējs var norīkot vai pieņemt darbā darba aizsardzības speciālistu ar augstāko izglītību darba aizsardzībā;

2) darba devējs var iesaistīt kompetentu institūciju darba aizsardzībā (šajā gadījumā darba devējam jānorīko sava uzņēmuma darbinieks, kurš būs atbildīgs par sadarbību ar kompetento institūciju).

Vairāk par darba aizsardzības sistēmu lauksaimniecības uzņēmumos lasīt informatīvi skaidrojošajā materiālā “Darba aizsardzības prakses standarts lauksaimniecības nozarei” (5.-7. lapa).